

Алла Фролова

заступник директора по роботі з дітьми Закарпатської бібліотеки для дітей та юнацтва

Соціокультурна діяльність бібліотек Закарпаття та її значення у популяризації культурних надбань народу

Користувачів–дітей у Закарпатській області обслуговує 19 спеціалізованих бібліотек для дітей, 467 сільських та 523 шкільні. Незважаючи на всі негаразди, починаючи з матеріально-технічної бази і закінчуючи проблемою поповнення фондів, бібліотеки потрібні дітям, про що свідчить незмінне зростання кількості користувачів, показника відвідування взагалі і відвідування масових заходів зокрема. В наш час бібліотеки залишаються майже єдиним острівцем, де можна безкоштовно отримати інформацію, відпочити, зустрітися з друзями, змістовно провести дозвілля. Саме тому особливого значення набуває соціокультурна діяльність бібліотек як скарбниці духовності, відродження національної культури, збереження національної пам'яті і мови, одним з пріоритетів якої є повернення творчої спадщини видатних українських письменників, розвиток і функціонування української мови.

Соціокультурна діяльність бібліотек для дітей — це поняття дуже широке. Не лише масові заходи повинні збирати користувачів, а треба зробити так, щоб кожен з них знав, що саме в бібліотеці він знайде пораду і відповідь. Сьогодні соціокультурна робота бібліотек для дітей представлена різноманітними формами, серед яких не тільки вечори, літературно-мистецькі композиції, усні журнали, бенефіси читачів, а й виставки, бесіди, перегляди літератури, бібліографічні огляди тощо. Ось деякі з них гучні і масштабні: літературно-музичні вечори, присвячені ювілеям видатних письменників: І. Франку «Я син народу, що в гору йде» (Міжгірська РДБ), «Майбутнє України в творчості І. Франка» (Великоберезнянський р-н, с. Смерекова); Лесі Українці: «Леся — слава дочка України» (Хустська РДБ); вже традиційними у кожній бібліотеці стали дні вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка.

Новий час викликає зростання інтересу до проблем вітчизняної історії, витоків національної культури. Історична пам'ять, повага до свого минулого — лейтмотив заходів, приурочених до Дня пам'яті жертв голодомору та політичних репресій, серед яких акція «Запали свічку» (Іршавська, Міжгірська, Перечинська РДБ), презентація книг «Голод 33», книжкова виставка «Трагедія людства» (Хустська РДБ), літературна композиція «Біль душі людської» (Виноградівська РДБ). Завжди в центрі уваги бібліотек заходи патріотичного спрямування, присвячені вивченню державних символів, відзначенню Дня незалежності України: уроки державності «Живи і міцній, українська державо!»; «Крути — символ нації і честі»; День партизанської слави (Мукачівська ЦМДБ), усний журнал «Я громадянин України» (Виноградівська РДБ).

Відчутно активізувалася і краєзнавча робота. Прикметою сьогоденного бібліотечного краєзнавства є пошукова, дослідницька робота, вивчення традицій, збирання фольклору. Певний досвід у цьому накопичений Міжгірською, Перечинською РДБ, де створено краєзнавчі музеї, зібрано предмети старовини, оформлено тематичні папки-досьє. В Міжгірській РДБ працює краєзнавчо-мистецький клуб «Трембіта», учасниками якого є діти різного віку. У 2007 році цей клуб відзначатиме своє п'ятнадцятиріччя. За цей час тут було проведено чималу пошукову і просвітницьку роботу, зібрано багато експонатів, легенди про писанки, Синевирське озеро, О. Довбуша, записано безліч пісень, колядок, веснянок, коліскових, пісень релігійно-обрядової тематики та багато ін. Учасники краєзнавчо-мистецького клубу «Трембіта» брали участь у Міжнародному фестивалі юних поетів та прозаїків «Рекітське сузір'я», обласному фольклорному святі «На Синевір трембіти кличуть», обласній акції «Кожній дитині — родина», районних свят «Проводи на полонину», «Свято рідного селища». Ефективним засобом прилучення дітей-підлітків до інтелектуальної спадщини свого краю стали літературно-мистецькі вечори: «Марійка Підгірянка — поетеса нашого краю» (Перечинська РДБ), літературна вітальня «Поети серед нас», присвячений творчості поетів-земляків (Мукачівська РДБ), «Піднесений гімн рідній землі» (Берегівська РДБ). Важливо не тільки культивувати власні національні цінності, але й, водночас, засвоювати духовні багатства інших народів, підтримуючи соціокультурне розмаїття краю. Саме Закарпаття вирізняє яскрава палітра культур, бо згідно з останнім переписом тут проживають представники понад 70 національностей. Не залишити поза увагою цей факт — теж одне з завдань соціокультурної діяльності бібліотек нашого регіону.

Питання охорони довкілля, формування екологічної культури дітей і підлітків набули останнім часом особливої потреби і гостроти, а тому стали невід'ємною частиною діяльності багатьох бібліотек області. Наприклад, тісні відносини склалися у ЗОДЮБ з управлінням екології та природних ресурсів, науковцями УжНУ. Масові заходи, що проводяться районними та сільськими бібліотеками за планами гуртків і клубів, демонструють щире небайдужість усієї спільноти до екологічних проблем краю: акція на захист первоцвітів проводиться в ЗОДЮБ три роки поспіль, акція «Замість ялинки-зимовий букет», екологічний салон «Гімн планеті земля» (Виноградівська РДБ), творчий конкурс «Мій голос на захист природи» (Виноградівська РДБ), еко-подорож «Заповідні Карпати».

Ще раз хочеться згадати про те, що соціокультурна діяльність бібліотек області базується на партнерських відносинах з багатьма державними та громадськими організаціями. Серед них навчальні заклади, центри соціальних служб для молоді, відділи кримінальної міліції у справах неповнолітніх, медичні заклади, екологічні об'єднання, національно-культурні товариства, релігійні конфесії. Партнерство з цими та іншими організаціями дозволило реалізувати довготривалу співпрацю з різних напрямів бібліотечної роботи: екологічного, краєзнавчого, патріотичного тощо.

У процесі багаторічної діяльності бібліотеки області сформували свій імідж, окреслили пріоритетні напрями роботи, що дозволяє говорити про їх неповторність. Краєзнавство віддало пріоритет Міжгірська, Перечинська, Великоберезнянська, Мукачівська РДБ; роботі з національними меншинами — Мукачівська ЦМДБ; більше за інших працюють з неповносправними дітьми в Іршавській РДБ, з людьми похилого віку — Ужгородській ЦМДБ, де надали своє приміщення і підключилися до роботи клубу ветеранів «Світлячок», крім того, тут створили чудовий осередок для спілкування дітей з митцями краю — письменниками і художниками. Вибір пріоритетів, однак, не означає, що вищезгадані бібліотеки самоусунулися від інших напрямів роботи, вони також беруть активну участь у проведенні всеукраїнських конкурсів, творчих акцій. До речі, всеукраїнські конкурси у більшості бібліотек Закарпаття проходять на досить високому рівні, зростає інтерес і до Міжнародних фестивалів «Срібний дзвін», «Рекітське сузір'я», обласного фестивалю українського художнього слова ім. Ірлявського.

Розвиток творчого потенціалу дітей і підлітків — невід'ємна частина діяльності всіх бібліотек. Серед заходів, що сприяють розвитку саме цього напряму роботи, конкурси дитячих малюнків «Свято дитинства», конкурс фотолюбителів

«Мій вусатий, мій мурчатий менший брат», персональні виставки переможців конкурсу «Твої таланти, Мукачево» (Мукачівська ЦМДБ), участь у всеукраїнських конкурсах дитячої творчості.

У цілому бібліотеки області для дітей налаштовані на змістовну творчу співпрацю з організаціями, що займаються проблемами дітей.